

Tóthné Kardos Krisztina

Győr ma már nem „csupán” iparváros

Győr Today is Not „Only” an Industrial City

Összefoglalás

Győr lendületes, innovatív nagyváros, földrajzi és gazdasági szempontból hazai viszonylatban az egyik legversenyképesebb városa. A folyamatos fejlesztések (infrastrukturális, turizmusintézményi, attrakció, programok stb.) révén az iparváros jelleg diverzifikálódik. Győr nemcsak üzleti, hanem turisztikai szempontból is egyre inkább potenciális utazási célponttá válik a hazai városi turisztikai palettán.

Summary

Győr is a dynamic, innovative city. In geographical and economical terms as well, it is one of the most competitive cities in Hungary. Thanks to the continuous developments (in infrastructure, in tourism, various programmes, etc) its industry-city-feature is diversifying. Győr is turning into a travel destination not only in business life, but as well as from the point of view of tourism.

Győr évtizedek óta meghatározó – ma is sokak véleménye szerint elsősorban – iparváros.¹ Győr és környéke a rendszerváltás előtt a Nyugat-Dunántúl régió és az ország egyik legiparosodottabb térsége volt, a túlra épülő tradicionális járműipar ma is stabil gazdaságot biztosít szűkebb értelemben a város, tágabb értelemben a térség, az ország számára. Győr mellett, hogy gazdag ipari múlttal, erős gazdasággal rendelkezik, a város turisztikai sokszínűségére is egyre nagyobb hangsúlyt fektet. A műemlékekben

TÓTHNÉ KARDOS KRISZTINA doktorandusz, Széchenyi István Egyetem Regionális Gazdaságtudományi Doktori Iskola (tthkardoskrisztina@yahoo.com).

gazdag barokk belváros, a színes kulturális programok és fesztiválok, a fejlesztések és a turisztikai attrakció-bővítések révén az ipar mellett egyre nagyobb szerepet kap az idegenforgalom is a város életében.

AZ EGYKORI IPARVÁROSOK TURISZTIKAI FELÉRTÉKELŐDÉSE

A városok a legkeresettebb turisztikai célterületek a koncentráltan jelen lévő szabadidős infrastruktúra, attrakciók és a vonzerők összességének köszönhetően. A kilencvenes évektől kezdve jelentek meg a városi turizmussal kapcsolatos kutatások.² A 90-es évek elejétől a városok, mint turisztikai célpontok, erőteljes fejlődésnek indultak az iparvárosokban. A hazai kutatók közül elsősorban Michalkó Gábor foglalkozik a városi turizmus sajátosságaival. Michalkó számos munkájában a városi turizmus szabadidős szolgáltatásainak fontosságára hívja fel a figyelmet. Véleménye szerint a városokat elsősorban azért keresik fel, mert más településekhez vagy térségekhez képest a szabadidős termékek és szolgáltatások olyan szerteágazó kínálatát nyújtják, amivel a legkülönbébb turisztikai igényeket is ki tudják elégíteni. Megállapítása szerint a városok olyan térségek, ahol a turisták annak ellenére, hogy eredetileg konkrét céllal érkeznek, a szabadidős szolgáltatások nagymértékű koncentrációja következtében, más előre nem tervezett tevékenységeket is folytathatnak.³ Juray megállapítása szerint, míg a történelmi és kulturális városok turizmusfejlődése különösebb erőfeszítések nélkül, spontán ment végbe, addig az ipari városokban komoly fejlesztési stratégiákra van szükség ahhoz, hogy a turizmus valóban hozzájárulhasson a települések megújulásához.⁴ Az európai iparvárosok az ipari termelés növekedésének arányában dinamikusan bővítették a helyi lakosság számára szabadidő eltöltésére alkalmas infrastruktúrahálózatot, mely a városi turizmus alapvető infrastruktúrájának részét képezi. Az épített vonzerők mellett a fesztiválok, kiemelt városi rendezvények, vagyis a „nagy események politikája”⁵ kiemelt szerepet kapnak az iparvárosok turizmusában. A fesztiválok a városlakók szürke, munkával teli hétköznapjait színesíti, ugyanakkor a városra irányított közfigyelem a turistákat és befektetőket egyaránt vonzza. A települések felismerték, hogy a desztinációk éles versenyében a lakosság, a befektetők és a turisták kegyeiért együttesen kell megküzdeni.

Az ipari városok városképe és sok esetben funkciója is alapvetően megváltozott az elmúlt évtizedekben. Az ipar és a turizmus sokáig egymás ellentétéként, és nem egymásra épülő szinergiaként jelent meg a szakirodalomban és a közgondolkodásban. A dezindusztrializáció és terciálizáció, valamint a világ gazdaság globális átrendeződése következtében⁶ létrejövő gazdasági átalakulás és az egyre élesedő turisztikai verseny miatt új típusú desztinációk és új turisztikai formák is megjelentek a turizmusban.⁷ Látszik, hogy az ipar gazdasági térvesztése után a kényszerpályán lévő lokális gazdaság újrapozicionálása, sok esetben merőben új irányvonal, a kultúra és a turizmus volt a kiút. Összességében ugyanakkor elmondható, hogy a posztindusztriális fordulattal párhuzamosan, az egykor jellemzően ipari hagyományokra épülő városok számára sok esetben kényszer és egyfajta útkeresés volt a turisztikai tevékenységek ösztönzése és fejlesztése. A városok gazdasági versenyében, fejlesztési

programjaiban kitüntetett szerepet kapnak a történelmi értékek, a városok innovációs képességén múlik, hogy ezekre az alapokra milyen további turisztikai attrakciókat és szolgáltatásokat fűznek fel, mely egyes célcsoportokat kívánnak elsősorban megszólítani.

A GYŐRI IPAR ÉS A TURIZMUS SZINERGIÁI

Győr és környéke a rendszerváltás előtt a Nyugat-Dunántúl régió és az ország egyik legiparosodottabb térsége volt, az egy lakosra jutó ipari termelés értéke meghaladta az országos átlagot.⁸ Míg a rendszerváltás után számos magyar nagyváros (pl. Miskolc, Pécs, Szeged) gazdasága összeomlott, addig a korábban jelentős ipari potenciállal rendelkező városok közül Győr és Székesfehérvár megújult ipari struktúrával és a high-tech ágazatok egyre jelentősebbé válásával dinamikusan fejlődött.⁹ Ma Győr-Moson-Sopron megye GDP-jének közel 70%-a a városban képződik, a megye legnagyobb foglalkoztatói is a megyeszékhelyen található, a város foglalkoztatottsági adatai kedvezőek.¹⁰ A megye a külföldi tőke vonzásában vezető helyet foglal el, abszolút értékben a főváros után itt található a legtöbb külföldi érdekeltségű vegyesvállalat.

Győr ma földrajzi és gazdasági szempontból, hazai viszonylatban, az egyik legversenyképesebb városa. Az ipar elhelyezkedésére erős területi koncentráció jellemző. Győr fejlett ipari központ, melynek túlsúlya máig érvényesül.¹¹ Összességében elmondható, hogy Győr ma lendületes, innovatív nagyváros. A régi ipari múltjára méltán büszke város jelenében és jövőjében, stabil gazdasági környezetet teremtő intézkedések és összefogások által, teremti meg azt a biztos gazdasági, pénzügyi, kulturális hátteret, hogy a jövőben a kislélföldi megyeszékhely a magyar gazdaság egyik legfőbb motorja maradhasson.

Tanulmányomban kiemelten kezelem az ipar és a turizmus szinergiáját, melyek egymással szoros kölcsönhatásban állnak, és a város fejlődésében is fontos szerepet játszanak. Jáki kutatásában leírja, hogy 1960-as évektől, az iparnak köszönhetően, a városba folyamatosan érkeztek gyárlátogatásra csoportok, melyeket szakképzett, több nyelvet beszélő idegenvezetők kalauzoltak. Az 1971-es városi statisztikákban az Idegenforgalom címszó alatt feltüntették a szakképzett idegenvezetőket, a listában 2 gyárvezető is szerepel.¹² Ebben az időben elkezdődött az iparhoz (RÁBA, Richards, Rekar, Gardénia stb.) kapcsolódó üzleti turizmus fellendülése. A külföldi látogatócsoportok közel megegyező számban érkeztek az 1980-as évekig, utána ez a szám csökkenő tendenciát mutatott. A legtöbb csoport az akkori Csehszlovákiából érkezett, de számos szovjet, jugoszláv, bolgár, francia, angol, svájci érdeklődő vett részt a különböző gyárlátogatásokon.¹³

Az 1970-es években a szabadidő hasznos és színvonalas eltöltéséhez alkalmas létesítmények megépítése robbanásszerűen indult el a megyeszékhelyen. A kultúra és az ahhoz kapcsolódó létesítmények növelik a város kulturális, szabadidős, infrastrukturális szolgáltatás kínálatát, és egyúttal gazdagítják a lakosság életminőségét.¹⁴ Elmondható, hogy az iparosodással egy időben megnövekedett a győri lakosság szabadidős

és a kultúra iránti igénye is. Az akkori épületek, kulturális rendezvények tematikája képezik ma is a város kulturális és turisztikai intézményrendszerének alapjait.

A város meghatározó ipari szereplője évtizedekig a Rába Vagon és Gépgyár volt. A város neve is szorosan összeforrt a „Rábával”. A gyáripari termékeinek jelentős részét exportálta, a városba számos külföldi üzletember érkezett, akiknek a gyárlátogatáson kívül a kulturális programokra, látványosságokra és megfelelő színvonalú szálláslehetőségre is szükségük volt. Az akkori gyár vezetője, Horváth Ede felismerte a város üzleti idegenforgalmához kapcsolódó szállásszínvonal hiányosságait, ezért Győr leg-
régebbi, történelmi részén, a Káptalandombon felépíttette a külföldi vendégek igényeit maximálisan kielégítő (konferenciatermek, uszoda, wellnessrészleg, bálterem, konyha, söröző stb.) vendégházat. A vendégház ma is üzemel (Hotel Konferencia). Trócsányi és Tóth 2002-es megállapításával teljesen egyetértek, mely szerint egy adott társadalom, közösség, csoport kulturális szintjét a kulturális infrastruktúra jelentősen befolyásolja.¹⁵ A Rába-gyár akkori vezetője már az 1970-es évek végén felismerte a sport és a kultúra fontosságát. A gépgyár anyagi támogatásával épült fel a mintegy huszonötezer fő befogadására alkalmas stadion, ifjúsági ház és az „új” színház épülete is. Elmondható, hogy Győrben az 1970-es évektől elsősorban az iparosodás hatására teremtődtek meg a mai kulturális és turisztikai infrastruktúra alapjai.

A rendszerváltás előtt a város kulturális életében fontos szerepet játszottak a szak-szervezetek a művelődési házak és a könyvtárak fenntartóiként.¹⁶ Az 1990-es évektől a legtöbb szakszervezet kivonult a kultúra területéről, a városnak újra kellett gondolni azokat a tényezőket, melyek a kultúra és a turizmus további fejlődéséhez, sikerességéhez hozzájárulhattak, a város kulturális továbbfejlődésében az esetleges kitérés-i pontok lehettek.¹⁷

Az 1. táblázat a városi idegenforgalmi és kulturális élet alapjait jelentő intézményeket és fesztiválokat tartalmazza a megalakulás évében.

1. táblázat: A győri turisztikai attrakció-kínálat alapjai (1949–2001)

Intézmény/rendezvény	Év
Győri Körzeti Könyvtár	1949
Rába mozi	1950
Úttörőház	1957
Győri Fotóklub	1958
Győri Városi Könyvtár (4 fiókkönyvtára városi kézben)	1961
Győri Nyár	1966
Győri Nemzetközi Művésztelep	1969
Petőfi Művelődési Központ	1973
Győri Filharmonikus Zenekar (ekkor vált önálló hangversenyzenekarrá, elődje: 1894)	1973
Győri Ütőegyüttes	1974
Magvassy Mihály Sportszarnok	1976
Stadion	1977

Intézmény/rendezvény	Év
Kisfaludy Színház	1978
Műhely – kulturális folyóirat	1978
Győri Balett	1979
Gardénia Klarinétegyüttes	1987
Gyermekek háza	1990
Győri Városi Bábszínház	1991
Mediawave Fényírók Fesztiválja – Nemzetközi Vizuális Fesztivál	1991
Városi Művészeti Múzeum	1994
Magyar Ispita	1994
Családi Intézet (közművelődési feladat)	1994
Első Országos Táncművészeti Fesztivál	1998
Rómer Ház	1999
Megyei Irodalmi Hét	1999
Győri Téli Fesztivál	1999
Győri Fesztivál- és Rendezvényszervező Iroda	2001

Forrás: Saját adatgyűjtés és szerkesztés.

Az 1970-es években még a lakóhely volt a legmeghatározóbb a „kultúrához jutást” illetően.¹⁸ Elmondható, hogy Győr lakosai szerencsések voltak, mert számos kulturális intézménnyel rendelkeztek. A táblázatban megtalálható létesítmények, rendezvények közül sok még ma is a győri kulturális élet kínálati palettáját színesíti. Látható, hogy a győri gazdasági szereplők nemcsak az egyes intézményeket, hanem együtteseket is támogatták. A rendszerváltás után a város kulturális életének szervezésében és lebonyolításában egyre nagyobb szerepet kapott az önkormányzat, a jelentős gazdasági szférához kapcsolható anyagi támogatás mellett.

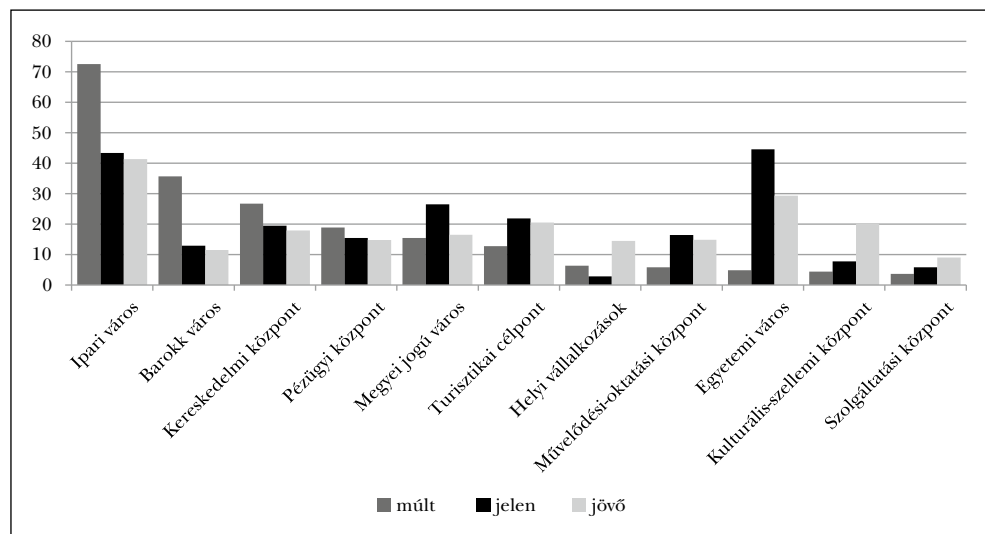
Ma a – 20 éve Győrben letelepült – Audi Motor Hungaria Kft. nemcsak a régió legnagyobb munkáltatója, hanem a város kulturális és sportéletének egyik fő támogatója is. Számos kisebb győri vállalkozás is szívesen veszi ki a részét a színvonalas programok, események támogatásában. A Piskóti, Dankó és Schupler szerzőhármás szerint a különböző kulturális rendezvények támogatása fontos, mert a rendezvények segítik a település ismertségének növelését, fokozzák a település iránti érdeklődést, a színvonalas és rendszeresen ismétlődő rendezvények képesek az imázs hosszú távú formálására.¹⁹ A győri önkormányzat és a városban letelepedett vállalkozások szorosan együttműködnek. A város nemcsak a cégek letelepedését segíti (kiszámítható gazdasági feltételek megteremtésével), hanem a Győrben dolgozók számára minden évszakban színvonalas programokat állít össze. Az előadók és sportesemények anyagi fedezetének biztosítása érdekében az önkormányzat a győri cégeket folyamatosan bevonja a város kulturális és sporteseményeinek programkialakításába. Ilyen módon a helyi gazdasági szervezetek a várossal közösen gyarapítják Győr kulturális és turisztikai értékeit, melyek tovább erősítik Győr imázsát.

GYŐR, A VONZÓ TURISZTIKAI DESZTINÁCIÓS CÉLPONT

Ebben a fejezetben annak igazolására teszek kísérletet, hogy bebizonyítsam, Győr ma már sokkal több, mint iparváros, egyre inkább vonzó turisztikai desztinációs célpont.

Azt a feltételezést, hogy Győr korábbi iparvárosi jellege látványos diverzifikációs folyamaton ment keresztül, nemcsak a kemény gazdasági és foglalkoztatási adatokon keresztül vizsgálhatjuk, hanem fontos információt nyernünk ennek percepciójáról is, azaz arról, hogy miként látják a helyben élők a város jellegének átalakulását. A Győri Járműipari Körzet kutatási program lakossági kérdőíves felmérésének eredményei alapján összehasonlíthatjuk, hogy a győri lakosok hogyan jellemezték a várost elsődleges jegyei alapján a múltra, a jelenre, illetve a jövőre vonatkozóan. A válaszadók három „profil” jelölhettek meg, ezek teljes említési gyakoriságát láthatjuk az 1. ábrán.

1. ábra: Győr elsődleges jellegének megítélése a múltra, jelenre és jövőre vonatkozóan, az összes említés százalékában

Forrás: Győri Járműipari Körzet kutatás – Lakossági felmérés.

Az adatokat szemügyre véve látható, hogy a múltra vonatkozóan csaknem háromnegyedes említési aránnyal rendelkező iparvárosi jelleg súlya jelentősen mérséklődik, ezzel párhuzamosan bizonyos tényezők szerepe felértékelődik. Összességében elmondható ugyan, hogy az iparvárosi jelleg domináns szerepe megmarad a jelenre és a jövőre vonatkozó értékelésekben, de a városról alkotott kép sokoldalúbbá válik.

A vizsgálatom szempontjából kiemelten fontos turizmus esetében azt láthatjuk, hogy az említési arány képest a jelenre vonatkozóan mintegy megkétszereződik, és a jövőre vonatkozó arányszám is hasonlóan alakul. Elmondható tehát, hogy a győri lakosság körében érzékelhető a város turisztikai funkciójának hangsúlyosabbá válását mutató percepció. Fontos megvizsgálni azt is, hogy ezek a vélekedések mennyi-

re tekinthetők általánosnak, illetve specifikusnak a válaszadók körében, ennek érdekében megvizsgáltam, hogy a turisztikai célpont jelleget említők társadalmi-gazdasági státusza mennyiben tér el a teljes mintában megfigyelttől. A múltra vonatkozóan az tapasztalható, hogy nem igazán emelhetők ki specifikus csoportok, az alapvető szocio-demográfiai és életminőséget tükröző mutatók mentén nem találhatunk szignifikáns eltéréseket. A turisztikai célpont jelleget a jelenre, illetve a jövőre vonatkozóan említők körében viszont már érzékelhetők bizonyos hangsúlyeltolódások. Általánosságban vizsgálva elmondható, hogy az időtávokat tekintve csökkenő tendenciát mutat a turisztikai célpont jelleget említők átlagos életkora. Míg azok között, akik a jelenre vonatkozóan említették a város turisztikai célpont jellegét, a fiatal-középkorú és a középkorú csoport (30–49 év között) felülreprezentált, addig a jövőt tekintve már a fiatal korosztályok felé billen a mérleg (míg a múlt esetében nincs különbség az átlagéletkort tekintve a turisztikai célpontot említők és nem említők között, addig a jelen és a jövő esetében ez az eltérés szignifikánsnak tekinthető, és a jelenhez képest a jövőre vonatkozóan másfél évvel alacsonyabb a pozitív választ adók átlagéletkora). Elmondható továbbá, hogy a jövedelmi helyzet alapján nem differenciálódik a két csoport, így bizonyos mértékben általánosként foghatjuk fel a turizmus szerepének felértékelődését mutató vélemények alakulását. Az életmód és életstílus mutatóinak vizsgálata tekintetében elmondható, hogy minél intenzívebb és kiterjedtebb a válaszadók szabadidős aktivitása, annál magasabb arányban jelölik a turisztikai célpont jelleget, tehát a város turisztikai kínálatának „belső használói” körében a turizmus szerepének tudatosabb felismerése jellemző.

Az iparvárosi jelleg diverzifikációját támasztják alá azok az eredmények is, amelyeket a város szimbolikájával, illetve a települési identitás alapjaival kapcsolatos kérdések elemzése során kaptunk. Míg a múltra vonatkozóan Győr munkásváros jellege kapott domináns szerepet a jellemzésekben, addig a jelenre és a jövőre vonatkozóan az tapasztalható, hogy a jövővel kapcsolatos és az elsősorban nem gazdasági tényezőket kiemelő szlogenek, rövid jellemzések válnak népszerűvé.

Számos kutatás foglalkozott a közelmúltban a város szimbólumrendszerével. 2010-ben Csizmadia és Páthy *Győri elit és a városfejlődés – a gazdasági és társadalmi folyamatok megítélése* kérdéskörben folytatott kutatást. A kutatás Győr szimbólumaira fókuszálva megkérdezte a győri elitet. A válaszadók a városházára 37%-os, a folyókra 25%-os és az Audi Hungaria Motor Kft.-re 13%-os arányban szavazott. A megkérdezettek 75%-a jelölte meg ezt a három szimbólumot a nyitott kérdésre.²⁰ 2014-ben a győri városarculat értékelésére vonatkozó 700 fős kutatás azt elemezte, hogy a jelenlegi városarculattal mennyiben azonosultak a város lakói.²¹ A kutatás is a korábbi vizsgálatokhoz hasonló eredményt hozott, és ekkor is a városházát jelölték meg a legtöbben, mint fő szimbólumot.

Természetesen saját szakmai (N=63) és lakossági kérdőíves (N=573) kutatásomban is kíváncsi voltam Győr szimbólumrendszerének alakulására. A lakosság körében 2014 áprilisában végzett (N=573) internetes és kérdőíves kutatásom is a felsorolt kutatásokhoz hasonló eredményt mutat. Arra a kérdésre, hogy: „Véleménye szerint mi a város szimbóluma?”, a válaszadók 80%-a esetében az előző kutatásokban szereplő három szimbólum mellett a vaskakas mint szimbólum is megjelent a rendszerben. A városházát (29%), a folyókat (20%), a vaskakast (19%) és az Audit (11%) jelölték

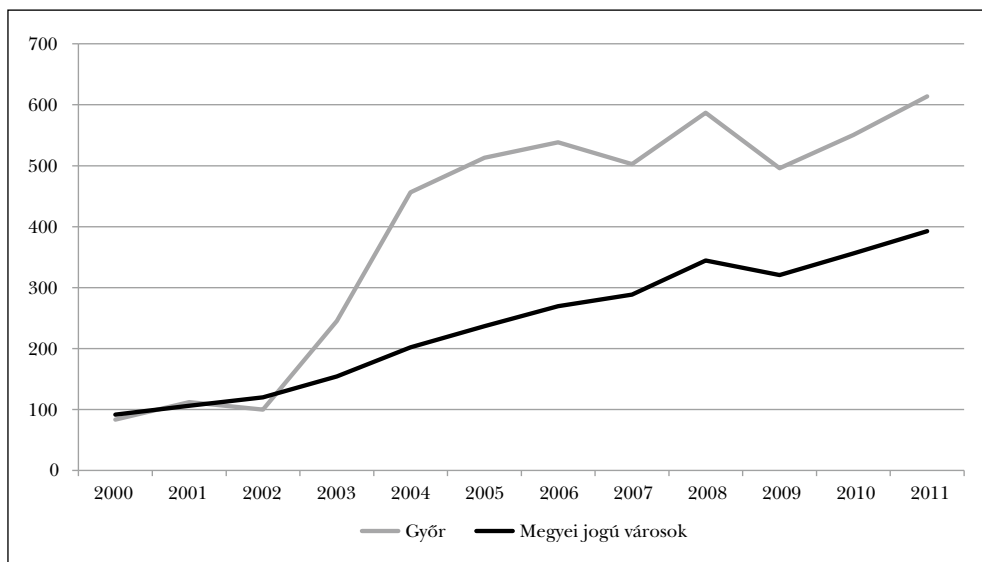
meg. A válaszadók 3%-a a barokk épületeket, a Szent László-hermát és a Széchenyi teret választotta, de emellett az ETO-t (2%) és a 2013-ban átadásra került szódásüveg szökőkutat is a város szimbólumának jelölték.

A Győri Járműipari Körzet elnevezésű kutatás eredményei alapján elmondható, hogy azok körében, akiknél az identitás alapja elsődlegesen a település – a válaszadók mintegy fele tartozik ide –, a kötődést meghatározó tényezők között nem tekinthető dominánsnak a gazdaság állapota és az ipar jelenléte, olyan tényezők, amelyek esetlegesen köthetők a turizmushoz, magasabb említési aránnyal szerepelnek. Elmondható azonban mind a szimbolika, mind pedig a kötődés esetén, hogy bár az ipari jelleg általánosságban egyre kisebb helyet foglal el a város percepciójában, specifikusan a járműipar jelenléte viszont fontos és egyre növekvő szerepet kap Győr jellemzésében.

Vizsgálatomban arra kerestem a választ, hogy a turisztikai célpont jelleg helyi lakosság által észlelt felértékelődése visszaigazolható-e az idegenforgalmi vonzerő változásának tükrében. Ehhez a turizmusra vonatkozó elsődleges települési statisztikai adatok idősorait hívtam segítségül oly módon, hogy megvizsgáltam Győr abszolút és relatív pozíciójának változását az elmúlt évtized folyamán.

Az idegenforgalmi adó egy lakosra jutó értékét tekintve elmondható, hogy Győr esetében 2000 és 2011 között mintegy hatszoros növekedés tapasztalható, amennyiben a 2000. évi bázisról induló, inflációval normált értéket vesszük alapul. Annak érdekében, hogy ezen adatok tekintetében pozicionáljam Győrt, összehasonlítottam hasonló időtávon a többi megyei jogú várossal. Az egy főre jutó idegenforgalmi adó mértékének növekedése az összes várost tekintve mérsékelt, csak mintegy három és félszeres (2. ábra).

2. ábra: Az egy főre jutó idegenforgalmi adó értékének változása 2000–2011 (2000. évi bázisról inflációval normált adatok; 2000=100%)

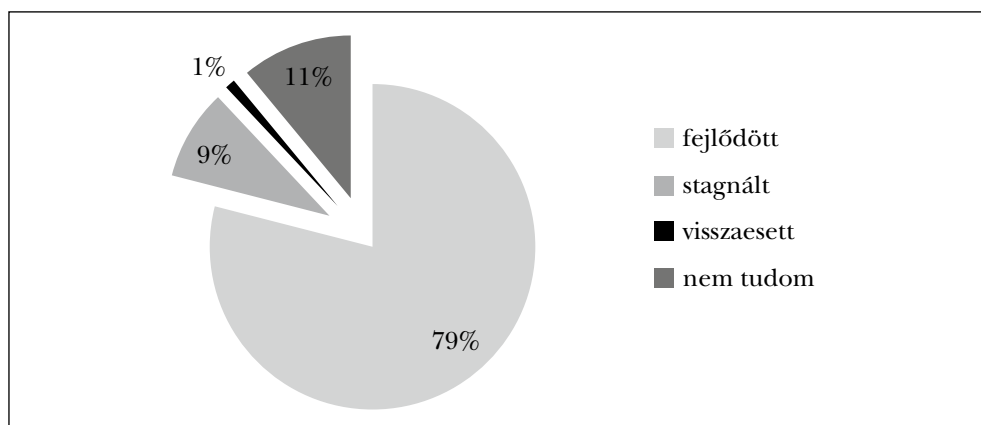

Forrás: MÁK, TÁKISZ.

Látható, hogy a lassú növekedést a 2002 és 2004 közötti időszakban jelentős bővülés váltja fel Győr esetében, majd ezt követően magasabb bázisról a többi megyei jogú városéhoz hasonló növekedési trendet mutatnak az adatok. Ehhez kapcsolódóan láthatjuk azt is, hogy a 2000-es évtized közepén Győr stabilan javította pozícióit a megyei jogú városok között, és a középmezőny elejéről az élmezőnybe került, folyamatosan birtokolva Sopron és Eger mögött a harmadik pozíciót.²² Amennyiben a vendégéjszakák számát vizsgáljuk a kereskedelmi szállásférőhelyeken, hasonló tendenciát tapasztalhatunk, Győr pozíciója mind abszolút, mind pedig relatív értelemben javuló tendenciát mutat a vizsgált időszakban.

A kapott válaszok alapján elmondható, hogy a győri lakosság is úgy ítéli meg, hogy az elmúlt évek tapasztalatai alapján fejlődött Győr idegenforgalma. A válaszadók 79%-a jelölte meg ezt a kategóriát.

3. ábra: Az elmúlt évek tapasztalatai alapján milyennek ítéli meg Győr város idegenforgalmát? (N=560)

Forrás: Saját kutatás (lakossági megkérdezés, 2014).

Összegezve, a primer és szekunder adatok összehasonlítása segítségével igazolható, hogy Győr elsődleges, ipari jellege átalakulóban van, diverzifikálódik, és a turizmus hangsúlyosabb szerepe a városban élők tudatában is helyet kap.

ÖSSZE G Z É S

Győrben az ipar, a közlekedés, a város fejlesztése hatással van a város idegenforgalmára. A város gazdasági fejlődése, az egyetemi város, a folyók városa, a régió központi szerepkörének erősítése, a hagyományok ápolása, a fesztiválok emelik Győrt nagypolgári, befogadó várossá. A közlekedési hálózat, az infrastruktúra-fejlesztések pozitívan hatnak az egész gazdaságra, multiplikátor hatása révén a turisztikai kereslet növelésére is. Az elmúlt évtizedben Győr fejlődési pályáján a kedvező gazdasági adottsága mellett elindult a gazdaság diverzifikálódása. A folyamatos fejleszté-

sek (infrastrukturális, turizmusintézményi, attrakció, programok stb.) révén Győr nemcsak üzleti, hanem turisztikai szempontból is egyre inkább potenciális utazási célponttá vált a hazai városi turisztikai palettán. A tudatos turizmusfejlesztés eszközeként átalakult a turisztikai szervezet, megépült a Látogatóközpont,²³ számos attrakcióval bővült a város, melyhez Győr vonzó arculatot kapott. Az erős ipari hagyományokra épülő múltja erős gazdaságot biztosít ma is, hozzásegíti a várost, hogy neve jól csengjen a hazai hivatás- és szabadidős turizmus palettán egyaránt. Győr turisztikai termékeinek kialakítása során elsődleges cél a belföldi és külföldi turisták térségbe csábítása és minél hosszabb ideig történő megtartása vonzerőkön, attrakciókon, programokon keresztül.

JEGYZETEK

- ¹ Tóthné Kardos Krisztina: *Turizmus Győrben. Múlt-jelen-jövő*. XVII. Apáczai-napok Tudományos Konferencia, 2013, 63–71. o.
- ² Gregory Ashwort: *Is there an urban tourism?* Tourism Recreation Research, 1992, 2–8.; Myriam Jansen-Verbeke: *Inner-city tourism: resources, tourists and promoters*. Annals of Tourism Research, Vol. 13, No. 1., 1986, 79–100. o.; Georges Cazes – Françoise Potier: *Le Tourisme et la Ville: Experiences Européennes*. L'Harmattan, Paris, 1996; *Urban tourism: performance and strategies in eight European cities*. Eds.: Van Den Berg, J. Van Der Borg, Van Der Meer, Aldershot, Avebury, 1995; Stephen J. Page: *Urban Tourism*. Routledge, London, 1995, 66–96., 269. o.; *The tourist city*. Eds.: D. R. Judd, S. S. Fainstein, Yale University Press, New Haven, 1999; Douglas G. Pearce: *An integrative framework for urban tourism research*. Annals of Tourism Research, Vol. 28, No. 4., 2001, 926–946. o.
- ³ Lőrinc Katalin – Michalkó Gábor: *A városi turizmus*. In: Turisztikai terméktervezés és fejlesztés, Pécs, 2011. www.tankonyvtar.hu/hu/tartalom/tamop425/0051_Turisztikai_termektervezes_es_fejlesztes/index.html
- ⁴ Juray Tünde: *A város, mint turisztikai tér, Szeged példáján*. PhD-értekezés, Szeged, 2008.
- ⁵ Winfried Gebhard: *Feste, Feiern und Events*. In: Zur Soziologie des Aussergewöhnlichen. Eds.: Winfried Gebhard, R. Hitzler, M. Pfanhauer, 2000, 17–33. o.
- ⁶ Pál Viktor – Boros Lajos – Martyin Zita: *Ipari turizmus és települési arculatváltozás*. In: Tózsá: Turizmus és településmarketing, BCE, Budapest, 2014, 183–195. o.
- ⁷ Aubert Antal – Berki Mónika: *A nemzetközi és a hazai turizmus területi folyamatai, piaci tendenciái a globalizáció korában*. Földrajzi Közlemények, 2007, 119–131. o.; Lengyel Márton: *A turizmus általános elmélete*. KIT Képzőművészeti Kiadó, Budapest, 2001.
- ⁸ KSH: *Nyugat-Dunántúl ipara – ipari parkok, 2005*. Központi Statisztikai Hivatal, Győr, 2005, 1–29. o.
- ⁹ Kukely György – Zábrádi Zsolt: *Az ipar szerepe vidéki nagyvárosaink rendszerváltozás utáni fejlődésében*. Geográfus Doktoranduszok VIII. Országos Konferenciája, CD-kiadvány, Szeged, 2004.
- ¹⁰ Józsa Viktória: *Növekedési zónák vagy fejlesztési központok? Három magyarországi megyeszékhely vizsgálata a helyi gazdaságfejlesztés szempontjából*. In: Falu Város Régió, 2014/2., 73–85. o.
- ¹¹ *Győr Megyei Jogú Város Településfejlesztési Koncepciója 2014–2030*. Jövőahgyva a 162/2014. (IX. 12.) Kgy. határozattal, 2014.
- ¹² Győr 1972. január 1-én. Győr, 1972.
- ¹³ Jáki Katalin: *Győr idegenforgalma (1960–1980)*. In: Győri Tanulmányok 5., Győr Megyei Jogú Város Tudományos Kutatócsoportja, 1983, 173–217. o.
- ¹⁴ Rátz Tamara: *A kultúra szerepe a turizmusban és a városfejlesztésben*. Kultúrpoint Iroda, Budapest, 2007, 7–9. o.
- ¹⁵ Trócsányi András – Tóth József: *A magyarság kulturális földrajza II*. Pannónia Könyvek, 2002, 117–148. o.
- ¹⁶ Szabó Imréné: *Kultúra, tudomány, művészet*. In: Győr, a XXI. század küszöbén. CEBA Kiadó, Budapest, 2002, 98–110. o.

- ¹⁷ A kisgyermekes és az ifjúsági korosztály számára az egykori (1957 óta működő) Úttörőház épületét továbbgondolva, még 2014-ben is a Gyermekes Háza foglalkozásai és a Vaskakas Bábszínház nyújt színés programokat az év minden napjára. A város történeti és művészeti értékeit 1994 óta mutatja be a város önálló múzeuma, a Városi Művészeti Múzeum, mely ma 11 épületet magában foglaló Rómer Flóris Művészeti és Történeti Múzeum. 1999-ben megalakult, mára újragondolt Rómer Ház a város fiatal főiskolásoknak szabadidős és kulturális központjává vált. A Győri Nyár rendezvény mellett az 1990-es évektől számos rangos önkormányzati szervezésű programokkal bővült. 2001-től újra a vízi színpadon, a Radósziget zenepavilonjában komoly és könnyűzenei programok is helyet kaptak. A rendezvényeken a külföldi fellépők mellett a győri társulatok művészei is helyet kapnak. Hagyománnyá vált, hogy a rendezvények mellett kiállítások, kirakodóvásárok is emelik a rendezvények színvonalát, és egyben lehetőség nyílik a város lakosai számára a helyi kézművesipar termékeinek megismerésére. A nyári turisztikai szezon meghosszabbítására 1999-től a Győri Téli Fesztivál teremt igazi ráhangolódást a karácsonyi ünnepekre. Győr mai kulturális életét a jobbára önkormányzati tulajdonú intézmények és a minden évben hasonló tematikára épülő Négy Évszak Fesztivál keretében megrendezett fesztiválok és rendezvények határozzák meg.
- ¹⁸ Hankiss Elemér: *Életminőség modellek*. Tömegkommunikációs Kutatóközpont, Budapest, 1978.
- ¹⁹ Piskóti István – Dankó László – Helmut Schupler: *Régió- és településmarketing*. Complex Kiadó, Budapest, 2002.
- ²⁰ Csizmadia Zoltán – Páthy Ádám: *Győri elit és a városfejlődés – a gazdasági és társadalmi folyamatok megítélése*. Tér és Társadalom, 2010/2., 63–91. o.
- ²¹ Dombi et al.: *Arculat. Élhetőség. Városmarketing kutatás Győrben*. 2014.
- ²² Tóthné Kardos Krisztina: *Győr turizmusa számokban*. In: Nemzetek Turizmusa VII. Nemzetközi Turizmus Konferencia 2015, Tanulmányok, 2015.
- ²³ Tóthné Kardos Krisztina: *A látogatóközpont / Tourinform Győr szerepe a város idegenforgalmában*. In: Nemzetek Turizmusa VI. Nemzetközi Turizmus Konferencia 2014, Tanulmányok, 2014, 259–378. o.